

فهرست مطالب

سخن مؤلف.....	۱۳
مقدمه.....	۱۵
۱. مفهوم‌شناسی واژه فلاح و رستگاری.....	۱۹
جستاری در لغت فلاح و فوز.....	۱۹
معنای اصطلاحی فلاح و رستگاری.....	۲۱
رستگاری دنیوی و اخروی.....	۲۱
۱. معنای رستگاری دنیوی.....	۲۲
۲. معنای رستگاری اخروی.....	۲۲
رابطه فلاح با فوز، نجات و ظفر.....	۲۳
تفاوت رستگاری با سعادت و کمال.....	۲۷
تفاوت رستگاری و حسن عاقبت.....	۳۰
اختیاری بودن رستگاری.....	۳۳
محبت خدا، علت اعطای رستگاری.....	۳۶

۲. اهمیت مسئله رستگاری..... ۴۱

- ۴۴ شروع قرآن با آیات رستگاری.....
- ۴۵ خلقت انسان برای رستگاری.....
- ۴۷ جایگاه والای رستگاران.....
- ۴۹ ارتباط امتحانات الهی و رستگاری.....
- ۵۲ ارتباط مرگ و رستگاری.....
- ۵۳ ۱. مرگ و آغاز حیات رستگاران.....
- ۵۴ ۲. مرگ و پذیرایی از رستگاران.....
- ۵۷ ۳. مرگ، کفّاره گناهان مؤمنان.....
- ۵۹ ۴. هشدار به فریبنده بودن دنیا برای رستگاران.....
- ۶۳ حکایتی از فریبندگی دنیا.....

۳. سهولت در مسیر رستگاری ۶۷

- ۶۸ نمونه‌هایی از آسان‌گیری در دین.....
- ۶۹ ۱. روزه انسان مریض.....
- ۶۹ ۲. نماز.....
- ۷۰ ۳. تیمم به جای وضو و غسل.....
- ۷۰ ۴. ازدواج موقت.....
- ۷۱ ۵. زمان پرداخت خمس.....
- ۷۱ ۶. مقدار آب وضو و غسل.....
- ۷۳ ۷. طهارت و جلیت اشیاء.....
- ۷۳ گام‌های چهارگانه رستگاری.....
- ۷۴ گام اول: ترک گناه.....
- ۷۸ گام دوم: حضور قلب در عبادت.....

گام سوم: مراقبه و حالت ذکر.....	۸۳
۱. شرایط ذکر	۸۷
۲. مراتب ذکر	۸۹
۳. راه کسب حالت ذکر	۹۰
حالت ذکر در حضرت صدیقه کبری <small>علیها السلام</small>	۹۴
گام چهارم: حزن دائم.....	۹۴
۱. حزن پسندیده	۹۶
۲. حزن ناپسند	۹۷
۴. شرایط لازم برای رستگاری	۱۰۱
لزوم شناخت مسائل علمی و عملی.....	۱۰۱
عدم پذیرش عذر کاهلان.....	۱۰۵
شرایط علمی و عملی رستگاری.....	۱۰۹
۱. شناخت مسائل اعتقادی.....	۱۱۰
فهم دقیق و عمیق از حقائق	۱۱۴
پاسخگویی به شبهات	۱۱۶
۲. شناخت و عمل به احکام شرعی.....	۱۲۱
۳. شناخت و عمل به مسائل اخلاقی.....	۱۲۴
مراد از تخلق به اخلاق الهی	۱۲۶
ارتباط تجسم اعمال و ملکات اخلاقی	۱۲۸
۵. اسباب رسیدن به رستگاری	۱۳۳
۱. سبک زندگی الهی.....	۱۳۳
سبک زندگی انبیاء و اولیاء الهی <small>علیهم السلام</small>	۱۳۸
رضایت خدا از زندگی رستگاران.....	۱۴۴
روش‌های ساده رستگاری در زندگی.....	۱۴۶

۱۴۸	مقایسه سبک زندگی رستگاران و گمراهان.....
۱۵۴	مقایسه سبک زندگی فرعون و حضرت یوسف <small>علیه السلام</small>
۱۵۸	پایان زیبای زندگی رستگاران.....
۱۶۰	۲. خودشناسی.....
۱۶۱	اهمیت خودشناسی.....
۱۶۵	رابطه خودشناسی و خداشناسی.....
۱۶۸	آثار توجه افراطی به بدن.....
۱۷۱	بی توجهی به امور بدنی و دنیوی در سیره اولیاء.....
۱۷۷	۳. حق پذیری.....
۱۸۲	۴. ایمان.....
۱۸۵	متعلق ایمان در قرآن.....
۱۸۷	کمال ایمان.....
۱۹۰	جایگاه مؤمنان.....
۱۹۵	اوصاف مؤمنان.....
۱۹۷	رابطه ایمان و عمل.....
۲۰۲	حفظ و سلامت ایمان.....
۲۰۸	۵. جهاد.....
۲۰۸	جهاد با دشمن.....
۲۱۰	جهاد با نفس (جهاد اکبر).....
۲۱۴	الف- جهاد با نفس در آیات قرآن.....
۲۱۹	ب- جهاد با نفس در روایات.....
۲۲۴	ج- جهاد با نفس در کلام عرفا.....
۲۳۱	۶. امر به معروف و نهی از منکر.....
۲۳۳	شرایط امر به معروف و نهی از منکر.....

۲۳۴	مراتب امر به معروف و نهی از منکر.....
۲۳۴	مرتبه اول: اظهار ناراحتی قلبی
۲۳۴	مرتبه دوم: امر و نهی کردن با گفتار
۲۳۴	مرتبه سوم: برخورد عملی
۲۳۶	۷. سلوک در صراط مستقیم.....
۲۳۶	صراط مستقیم از منظر قرآن.....
۲۳۸	مصادیق صراط مستقیم در آیات.....
۲۴۰	صراط مستقیم ومصادیق آن در روایات.....
۲۴۳	۸. زیارت.....
۲۴۴	زیارت ائمه <small>علیهم السلام</small>
۲۵۰	زیارت صالحان.....
۲۵۲	۹. رفع گرفتاری مؤمنان.....
۲۵۷	۱۰. صبر.....
۲۶۲	۱۱. بهره‌گیری از فرصت‌ها و نعمت‌ها.....
۲۶۴	چگونگی استفاده از فرصت‌ها در بیان امام حسن <small>علیه السلام</small>
۲۷۳	نتیجه استفاده صحیح از نعمت‌ها.....
۲۷۳	الف- حیات طیبه
۲۷۷	ب- رضایت الهی
۲۷۸	ج- بهشت جاودان
۲۷۹	۱۲. توبه.....
۲۸۱	امید به رحمت الهی.....
۲۸۵	بازگشت به مسیر رستگاری.....
۲۹۲	توسل به اهل بیت <small>علیهم السلام</small> برای توبه.....
۲۹۶	شرایط توبه حقیقی.....

- شش برنامه کاربردی برای رستگاری در کلام رسول اکرم ﷺ ۲۹۹
۱. صدق در گفتار ۳۰۰
۲. وفای به عهد ۳۰۱
۳. امانتداری ۳۰۳
۴. کنترل چشم ۳۰۶
۵. عفت‌پیشگی ۳۰۹
۶. مواظبت در گفتار و رفتار ۳۱۱
- ۶. موانع رستگاری ۳۱۳**
۱. کفر ۳۱۳
- اقسام کفر در قرآن کریم و روایات ۳۱۴
- الف - انکار حقایق قطعی از روی جهل ۳۱۵
- ب - انکار اصول اسلام از روی آگاهی ۳۱۵
- ج - بیزاری و براءت ۳۱۶
- د - کفران نعمت ۳۱۶
- ذ - نافرمانی از دستورات الهی ۳۱۸
۲. ظلم ۳۲۰
- ظلم به خود ۳۲۲
- ظلم به دیگران ۳۲۵
۳. افتراء ۳۲۷
۴. ربا ۳۳۰
۵. رجس ۳۳۴
- مصادیق رجس در قرآن کریم و روایات ۳۳۴
- الف - شراب ۳۳۴
- ب - قمار ۳۳۹

۳۴۰ ج- بتها
۳۴۲ د- تقال
۳۴۴ ۶. بخل
۳۵۱ ۷. آثار و نتایج رستگاری
۳۵۳ ۱. خضوع در برابر خدا
۳۵۶ ۲. گریه از خوف خدا
۳۵۹ ۳. عبودیت
۳۶۳ ۴. معرفت به خدا
۳۶۶ ۵. محبت نسبت به خدا
۳۶۹ خلاصه و نتیجه‌گیری کلی
۳۷۱ فهرست‌ها
۳۷۳ فهرست آیات
۳۸۷ فهرست روایات
۳۹۵ فهرست انبیا، معصومین و اشخاص
۴۰۱ فهرست اماکن
۴۰۳ فهرست ادیان، مذاهب، قبایل و فرق
۴۰۵ فهرست کتاب‌ها
۴۱۱ فهرست اشعار
۴۱۳ کتابنامه

سخن مؤلف

«الْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ وَعَلَى آلِهِ آلِ اللَّهِ»

پایه‌گذار منبر و جلسات سخنرانی برای رشد و هدایت جامعه، وجود مبارک پیامبر اسلام ﷺ بود. ارزش تبلیغ دین از طریق منبر و جلسات تا جایی بود که رسول اکرم ﷺ تا روز پایان عمرشان با کمال اخلاص، به بیان معارف دین پرداختند و در این راه زحمات سنگینی را متحمل شدند. پس از پیامبر ﷺ وجود مقدس امیرمؤمنان ﷺ ادای این تکلیف الهی را به عهده گرفتند که بخشی از سخنرانی‌های آن حضرت در کتاب بی نظیر نهج البلاغه موجود است.

امامان معصوم ﷺ، به‌ویژه حضرت امام باقر ﷺ و حضرت امام صادق ﷺ نیز تا جایی که فرصت در اختیارشان قرار گرفت و مزاحمتی از جانب حکمرانان بنی‌امیه و بنی‌عبّاس برایشان پیش نیامد، این مهم را به‌صورت بیان معارف الهی و رشته‌های مختلف علوم به صورتی که حجت تا قیامت بر همگان تمام باشد را به عهده گرفتند و دیگران را - که مورد اعتمادشان در علم و عمل بودند - به این مسأله تشویق کردند.

عالمان مخلص و عامل شیعه برای حفظ دین خدا و تبلیغ معارف الهیه بر اساس قرآن و فرهنگ اهل بیت ﷺ، قرن به قرن تا به امروز که سال ۱۳۹۶ هجری شمسی است، این جایگاه عظیم را حفظ کردند؛ شخصیت‌هایی چون شیخ مفید، شیخ صدوق، شیخ طوسی،

عَلَّامَه محمدباقر مجلسی، شیخ جعفر شوشتری و در قرن معاصر بزرگانی چون آیه‌الله العظمی بروجردی، آیه‌الله سیدعلی نجف‌آبادی، آیه‌الله حاج میرزاعلی شیرازی، آیه‌الله حاج میرزاعلی هسته‌ای، آیه‌الله حاج میرزاعلی فلسفی تنکابنی و... با داشتن مقام مرجعیت و مقام علمی بسیار بالا، در ماه رمضان، محرم و صفر به منبر می‌رفتند و از این طریق، دین خود را به قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام ادا می‌کردند.

این جانب حسین انصاریان که سالیانی از عمرم را در شهر مقدس قم، این آشیانه اهل بیت علیهم‌السلام، نزد بزرگانی از مراجع و اساتید مشغول تحصیل بوده‌ام، بر اساس وظیفه‌ای که احساس می‌کردم رو به جانب تبلیغ و تألیف آوردم و در این راه، فقط توفیق حق رفیق راهم بود. در زمینه تبلیغ، بیش از دوازده هزار سخنرانی در حدود هفت صد موضوع مختلف بر پایه قرآن و روایات اهل بیت علیهم‌السلام و تاریخ صحیح و نکاتی از حیات پاکان و اولیا الهی پرداخته‌ام و امیدوارم تا لحظات پایان عمر، هم چنان توفیق ادای این وظیفه را از جانب حق داشته باشم. مؤسسه فرهنگی دارالعرفان - در شهر قم به جهت نشر معارف قرآنی و فرهنگ اهل بیت علیهم‌السلام فعالیت‌های مهمی را در سطح جهانی انجام می‌دهد - بنا گذاشت متن این سخنرانی‌ها را به صورت مکتوب درآورد تا در اختیار طالاب و دانشجویان و مردم علاقه‌مند قرار گیرد و این مجموعه - که احتمالاً حدود دویست جلد خواهد شد - در آینده منبعی برای مبلغان شیعه باشد. من پس از سپاس از حضرت حق، لازم می‌دانم به خاطر تحقق این مهم از فرزندانم و نیز جناب حجة الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمدجواد صابریان و کلیه عزیزانی که در به ثمر رسیدن این اثر متحمل زحماتی شده‌اند، تشکر کنم و از خوانندگان، به خصوص مبلغان گرامی، درخواست دعا نمایم.

فقیر: حسین انصاریان

ت ب ع ب

مقدمه

فلاح، فوز و واژگان همسوی آن، جایگاه ویژه‌ای در زمینه معناشناختی تعالیم اخلاقی اسلام در قرآن کریم و کلام معصومین علیهم‌السلام دارد.

بدون تردید هر انسان پاک سرشتی آرزویی جز خوشبختی و رستگاری ندارد و برای رسیدن به کمالش در تکاپوست. خداوند در قرآن کریم، عواملی چند را به عنوان شاخصه‌ها و نشانه‌های رستگاری بیان کرده است، محوریت معنایی این دو واژه، اندرون نفس آدمی و پیروزی و برنده شدن در میدان مسابقه و سبقت حالات نفسانی اوست. به این معنا که هرکس بتواند اندازه تقوای درون نفس خویش را شناخته و از طریق پیروی خالصانه‌ی خدا همراه با دانش و بینش حق‌گرایانه به مبدأ هستی و معاد رشد و تعالی بخشد، در هر دو عالم به دریای بی‌کران رضوان الهی وصل شده، در جوار اولیاء الهی متنعم و بهره‌مند به انواع نعمت‌ها و خیرات خواهد بود؛ نعمت‌هایی چون: عزّت، کرامت، بهجت، غناء... و درنهایت آرامش ابدی و بقای در فنای الهی.

نوشتار پیش رو در صدد بیان تحلیل گونه‌ای از واژه‌ای از مفاهیم اخلاقی برگرفته از آیات نورانی قرآن مجید و روایات با عنوان فلاح و فوز است، که با در نظر گرفتن جایگاه این کمال اخلاقی در بین افراد جامعه سعی بر این دارد که با استمداد از آیات قرآنی و بیان معصومین علیهم‌السلام، با هدف ارائه الگویی قابل قبول در مباحث اخلاق اسلامی آن را ارائه نماید. شیوه‌ی نگارش نیز به این صورت است که واژگان مرتبط و همسو با این دو واژه در نظام اخلاقی برگرفته از قرآن و عترت، از نظر معنا، تعریف (کاربرد) تحلیل شده، آنگاه جایگاه هر یک از آن‌ها و کاربردهایی که دارند، مورد بررسی و مذاقه قرار گیرند.

بدیهی است در خلال این بررسی‌ها و توضیحات، مجموعه‌ای از اطلاعات و معارف اخلاقی و حدیثی در خصوص گزاره‌های توصیفی توصیه‌ای اخلاق از دیدگاه قرآن و عترت ارایه خواهد شد.

نخست، در فصل اول به بررسی مفهوم رستگاری که در قرآن به دو لفظ فلاح و فوز آمده پرداخته شده است. در ابتدا واژگان فلاح و فوز، در لغت و قرآن بررسی می‌گردد، سپس کاربرد این دو لغت و رابطه آن با لغات هم معنا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در فصل دوم، اهمیت مساله مطرح و ضمن معرفی رستگاران به مقام آنان نیز اشاره می‌گردد. سهولت در مسیر رستگاری و بیان نمونه‌هایی از این طی طریقت با ذکر قدم‌های چهارگانه رستگاری، مطالب سومین فصل را تشکیل می‌دهد.

فصل چهارم و پنجم در رابطه با بیان شرایط لازم برای رسیدن به رستگاری و همچنین اسباب رسیدن به رستگاری است، که در این راستا به دوازده راهکار اشاره می‌شود.

در ششمین فصل موانع ششگانه رسیدن به رستگاری آمده، و بالاخره در آخرین فصل هم پنج اثر از مهمترین آثار و نتایج رسیدن به رستگاری توضیح داده شده است.

از ویژگی‌های این اثر رفع دغدغه برای بسیاری از طالبان رسیدن به این کمال معنوی است، و اینکه رسیدن به این کمال دست یافتنی بوده و از سوی خداوند متعال در آیات شریفه قرآن تضمین شده است. ویژگی دیگر این نوشتار پرده‌برداری از مفهوم پرکاربرد و سودمند دو واژه ذهن‌آشناست که به جهت غفلت از آن در ابعاد فردی و اجتماعی، قدر و منزلت رستگاری ناشناخته مانده و یا لاقلاً در غباری از توهمات باقی مانده است.

در این اثر پس از بررسی مختصر در باره شناسایی ظاهری دو لفظ، با استناد به سند محکم الهی (آیات قرآن) و روش و سیره اولیاء الهی (معصومان) و ترکیب ایمان و عمل، نزدیکترین و کاربردی‌ترین راه را برای رسیدن به این کمال معنوی ارائه شده است.

اثر حاضر بیست و یکمین اثر از مجموعه آثار سیری در معارف است که برگرفته از متن سخنرانی‌های حضرت آیت الله حاج شیخ حسین انصاریان در ماه مبارک رمضان کریم ۱۴۳۴

قمری و مرداد ماه سال ۱۳۹۲ شمسی در حسینیه هدایت تهران است که پس از بازنویسی روشمند و ساختاربندی جدید و پژوهش در معاونت پژوهش، آماده ارائه به علاقمندان است. در پایان از همه کسانی که در به ثمر رسیدن این اثر زحمات فراوانی کشیده‌اند بویژه مدیرعامل محترم مؤسسه علمی و تحقیقاتی دارالعرفان جناب حجه الاسلام والمسلمین محمد جواد صابریان که با حمایت‌های گسترده خود بستر ظهور و ارتقای آثار مؤسسه را فراهم می‌کنند و همچنین جناب آقای دکتر محمد جواد پارسایی و محسن جوادی پژوهشگران فرهیخته این اثر و بازخوان نهایی حجه الاسلام والمسلمین جناب آقای مهدی هوشمند کمال تقدیر و تشکر را داریم.

امیدواریم این اثر مورد رضایت حضرت حق و دوستاناران مکتب حقه اهل بیت علیهم‌السلام بوده باشد و مقبول علاقمندان معارف دینی قرار بگیرد.

مؤسسه فرهنگی دارالعرفان

معاونت پژوهش

